

ževne vrste – pjesmom naviješta. Prva odrednica otpjevnog psalma jest da je on Božja riječ. Svaka definicija psalma ili praksa koja ne bi tu odrednicu stavljala na prvo mjesto ne bi vjerno prenosila ni samu poruku Božje riječi. Pjevanje psalma dakle svečani je navještaj Božje riječi.

BILJEŠKE

- 1 Ovo je izlaganje stanovita nadopuna napisa u kojem sam se već podrobnije bavio prikazom odnosa psalama i liturgije: »Prijevni psalam: teološko-liturgijska vrijednost povijesni razvoj, glazbeno oblikovanje«, u *Sveta Cecilija* 74 (2004./6), 4 – 8. U tom se članku nalazi i bibliografija koju sam rabio i ideje koje sam preuzimao, među kojima ističem: F. RAINOLDI, *Psallite sapienter. Note storico-liturgiche e riflessioni pastorali sui canti della Messa e della Liturgia delle ore*, CLV – Edizioni Liturgiche, Rim, 1999.; L. DEISS, *Visions of Liturgy and Music for a New Century*, Collegeville, Minnesota, 1996.; IDEM, »The Responsorail Psalm«, *Notitiae* 24 (1966.) 365 – 372; IDEM, *Celebration of the Word*, Collegeville, 1993.; F. RAINOLDI, *Il salmo responsoriale. Grammatica e pratica* (= *Musica – Liturgia – Cultura*, 12), Elle Di Ci, Leumann – Torino, 1994.; F. GOMIERO, *Perché tutti i cristiani cantino. Corso di pastorale della musica e del canto per la liturgia*, CLV – Edizioni Liturgiche, Rim, 1999.
- 2 O funkcijama i ulozima psalama u liturgiji može se pronaći puno materijala u raznim objašnjenjima misnoga slavlja, gdje se te uloge vide poglavito u kontekstu euharistije. Te misli mistagogijske naravi preuzimam od Ante Crnčevića, a za produbljivanje, posebno na razini praktične uporabe, predlažem i sljedeće radove: S. DACH, *Handbuch des kantorendienstes. Einführung und Handreichung zu einem wiederentdecktem Dienst in der Gemeinde*, 3 Bde. Paderborn 1977.-1980.; R. MAILÄNDER, *Psalmen und Cantica*, u H. SCHÜTZEICHEL (ur.), *Die Messe. Ein kirchenmusikalisches Handbuch*, Düsseldorf 1991.; M. EHAM, *Der Dienst des Kantors in der Liturgie*, u H. MUSCH (ur.), *Musik im Gottesdienst*, Bd 1: *Historische Grundlagen – Liturgik – Liturgiegesang*, Regensburg 1993., 475 – 520.
- 3 Veoma rijetko tekst pjesme između čitanja nije uzet iz *Knjige psalama*, na primjer četvrtak 27. tjedna kroz godinu (parne godine), kad se umjesto slavlja uzima hvalospjev *Blagoslovljen*.

Zbirka uglazbljenih otpjevnih psalama prema redu misnih čitanja za nedjelje u trogodišnjemu liturgijskom ciklusu, svetkovine, Gospodnja i svetačka slavlja

Graduale Croaticum - hrvatski psalterij

Maruša Bartolić

U svojem kratkom izlaganju predstaviti ću projekt Hrvatskog društva crkvenih glazbenika i Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji.

Radi se o projektu priređivanja hrvatske zbirke uglazbljenih otpjevnih psalama prema redu misnih čitanja za nedjelje u trogodišnjemu liturgijskom ciklusu te za Gospodnje blagdane, svetkovine Blažene Djevice Marije i svetaca.

Ideja o projektu predstavljena je Upravnom odboru Hrvatskog društva crkvenih glazbenika na redovitom sastanku u lipnju prošle (2008.) godine. Upravni odbor HDCG-a ideju je prihvatio i podržao te se prošlog ljeta počelo s radom. Budući da se radi o zbirci otpjevnih psalama za liturgijska slavlja, ideja o projektu predstavljena je predstojniku Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral liturgičaru dr. Anti Crnčeviću, koji je podržao projekt te ponudio suradnju Hrvatskog instituta za liturgijski pastoral HDCG-u. Dr. Crnčević je tada dao smjernice za početak rada te stručnim savjetima i konzultacijama, kao koordinator, od sama početka prati rad na ovom projektu.

U sljedećih nekoliko crta izložiti ću prve korake koji su učinjeni te one koje tek treba učiniti.



MARUŠA BARTOLIĆ, dipl. crkvena glazbenica, godine 1996. upisala je Institut za crkvenu glazbu »Albe Vidaković« u Zagrebu, a tijekom cijelog studija pjevala je u zboru »Collegium pro musica sacra«. Diplomirala je radom na temu *Ulazna pjesma pod vodstvom mentora mr. Anđelka Igreca*, a već sedam godina vodi Mješoviti župni zbor u crkvi Sveta Mati Slobode na zagrebačkome Jarunu. Članica je Upravnog odbora Hrvatskog društva crkvenih glazbenika, a uređuje i njihovu internetsku stranicu.

Suradnja s aktivnim hrvatskim glazbenicima

Prvi korak bio je stvaranje baze podataka, tj. prikupljanje uglazbljenih otpjevnih psalama. Da bi se mogla izraditi baza podataka, bilo je potrebno prepisati u računalo sve otpjevne psalme iz lekcionara i tekstualno ih analizirati, što je i učinjeno. Analizom lekcionara utvrđeno je sljedeće:

Ukupno 195 otpjevnih psalama nalazi se u lekcionaru, bez dodatka (korišteno je izdanje *Rimski misal: Lekcionar (I): Nedjelje A B C i svetkovine Gospodnje*, u kojem se pojedini tekstovi korigirani s obzirom na dosadašnji biblijski prijevod).

Od toga je:

- 26 otpjevnih psalama koji se ponavljaju (ista antifona i strofe psalma);

- 17 otpjevnih psalama s istom antifonom i različitim strofama psalma;
- 18 otpjevnih psalama s različitim antifonom i istim strofama psalma;
- 9 neuglazbljenih otpjevnih psalama;
- 7 otpjevnih psalama čija je antifona uglazbljena, ali nisu uglazbljene strofe psalma.

Tijekom ljeta i početkom jeseni kontaktirani su aktivni hrvatski crkve-

1) Skladatelji zastupljeni u objavljenim pjesmaricama (PGPN):

Autor/broj uglazbljenih psalama	Autor/broj uglazbljenih psalama	Autor/broj uglazbljenih psalama
Lj. Galetić 26	M. Demović 3	S. Golenić 1
A. Klobučar 23	S. Topić 3	Z. Pšag 1
M. Leščan 19	B. Lazarin 2	J. degl' Ivellio 1
I. Špralja 8	A. Igrec 2	M. Martinjak 1
Đ. Tomašić 7	A. Atlija 1	I. Žan 1
A. Milanović 4	A. K. Samardžić 1	
Ukupno:		104

ni glazbenici i pozvani na suradnju. Gotovo svi su se spremno odazvali na suradnju i poslali svoje uglazbljene ot-

pjevne psalme. Prikupljanje psalama potrajalo je nekoliko mjeseci. Ukupno je prikupljeno oko pet stotina skladbi.

Točnije njih 508. Napominjem odmah da se ne radi o 508 različitih skladbi, jer se primjerice dvije iste skladbe nalaze

2) Skladatelji čiji su otpjevni psalmi objavljeni u časopisu za liturgiju (Živo vrelo):

Autor/broj uglazbljenih psalama	Autor/broj uglazbljenih psalama	Autor/broj uglazbljenih psalama
D. Pejić 2	D. Muharem 1	M. Bartolić 3
D. Bubalo 12	M. Martinjak 2	B. Juračić 1
I. Andrić 14	D. Andić 1	A. Igrec 1
V. Sitarić 1	S. Grgat 14	
Ukupno:		52

u obje pjesmarice (npr. u *Slavimo Boga* i *Pjevajte Gospodu pjesmu novu*), zatim otpjevni psalmi iz časopisa *Sveta Cecilija* su skoro svi objavljeni u *PGPN-u*, pa se konačan broj različitih otpjevnih psalama kreće oko 350.

Popisani su dakle otpjevni psalmi iz hrvatske liturgijske pjesmarice *Pjevajte Gospodu pjesmu novu* (112; bez *Psalama kao popijevki*), zatim pjesmarice *Slavimo Boga* (44), časopisa *Sveta Cecilija* (32), liturgijsko-pastoralnog lista *Živo vrelo* (52), zbirke *Cantate Domino* mo. Š. Marovića (25) te psalmi objavljeni na internetskoj stranici HDCG-a (5; koji nisu nigdje objavljeni osim na mrežnim stranicama HDCG-a). Svoje skladbe su poslali skladatelji Stipe Grgat (77; neke od poslanih skladbi su objavljene u časopisu *Živo vrelo*), Anđelko Igrec (38), Blaženko Juračić (47), Miroslav Martinjak (34), Josip Škvorc (11), Slavko Topić (13), Ivan Žan (17), M. Bartolić (1).

Psalmi prilagođeni liturgiji i zajednici

Drugi korak ovog projekta bio je popisivanje i evidentiranje svih prikupljenih uglazbljenih otpjevnih psalama te njihova tekstualna analiza, tj. usporedba s lekcionarom. Svi priku-

pljeni psalmi (njih 508) tekstualno su analizirani/uspoređeni s lekcionarom. Dvostruke skladbe su eliminirane (primjerice jedna skladba istog autora koja se nalazi i u časopisu *Sveta Cecilija* i pjesmarici *PGPN* i sl.), kao i oni otpjevni psalmi čiji se tekst antifone ili psalma ne nalazi u lekcionaru, već su skladani za posebne prigode.

Treći korak je melodijska analiza i odabir otpjevnih psalma prema utvrđenim kriterijima, primjerice:

- lekcionar, kao osnovni kriterij;
- da melodija odgovara tekstu;
- psalmi koji su već prihvaćeni;
- pjevnost antifone za puk;
- ritam koji odgovara duhu liturgije (duhu dijela liturgijske godine u kojem se otpjevni psalam nalazi – duh liturgijskog vremena);
- harmonizacija;
- ravnomyernost prisutnosti autora skladbi.

Nakon melodijske analize i odabira slijede završni koraci:

- konačan odabir postojećih uglazbljenih otpjevnih psalama,
- uglazbljivanje otpjevnih psalama iz lekcionara koji nisu uglazbljeni (9 + 7) i korekcija pregledanih,
- prepisivanje,

- pregled i odobrenje Komisije HBK-a za liturgiju,
- tisak.

Na kraju ovog predstavljanja moram kazati da se uređuje zbirka otpjevnih psalama koja je u prvom redu namijenjena liturgiji i zajednici koja slavi liturgiju. Cilj je da melodije budu prihvatljive, kako to volimo reći, običnomu puku (zajednici slavitelja) te da ih sve naše zajednice mogu izvoditi na svojim liturgijskim slavljinama te pjevanjem mogu djelatno sudjelovati.

Potrebno je među našim zbornim pjevačima odgajati pjevače psalama, lektore psalmiste!

Posljednjih mjeseci pozivali smo liturgijske glazbenike na suradnju te o svemu vezanom uz rad na ovom projektu izvješćivali na našim mrežnim stranicama.

O svim narednim koracima vezanim uz ovaj projekt također ćemo izvješćivati na našoj mrežnoj stranici: <www.crkvena-glazba.hr>.

Očekujemo vašu suradnju i potporu, da započeti projekt *Graduala* doista može i po kvaliteti i po zastupljenosti svih vrijednih skladbi i svih vrijednih skladatelja nositi ujedinijujući naslov – *Croaticum*.

3) Skladatelji čiji su otpjevni psalmi objavljeni samo na internetskim stranicama HDCG-a <www.crkvena-glazba.hr>:

Autor/broj uglazbljenih psalama	
M. Bartolić	2
T. Košta	1
M. Martinjak	2
Ukupno	5